

ЛІТАРАТУРНА-КРАЯЗНАЎЧАЯ ПРАБЛЕМАТЫКА НА СТАРОНКАХ ГАЗЕТЫ «ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА»

А. М. Карлюкевіч

*Выдавецкі дом «Звязда»,
вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а, 220013 г. Мінск, Рэспубліка Беларусь,
karlykevich@yandex.by*

Абгрунтоўваецца думка аб важнасці краязнаўчай тэмы на старонках нацыянальнага друку. Асаблівая ўвага надаецца такому накірунку творчай дзейнасці ў спецыялізаваных выданнях, як літаратурна-краязнаўчая праблематыка. Больш падрабязна разглядаюцца падыходы да асвятлення літаратурнай гісторыі края ў штотыднёвіку «Літаратура і мастацтва» за 2022 год.

Ключавыя словы: «Літаратура і мастацтва»; краязнаўства; літаратурна-краязнаўчы накірунак; аўтары; публікацыі.

LITERARY AND LOCAL HISTORY THEME ON THE PAGES OF THE NEWSPAPER «LITARATURA I MASTATSTVA»

A. M. Karlukevich

*Publishing house «Zvyazda»,
10-a, Khmel'nitsky Str., 220013, Minsk, Republic of Belarus
Corresponding author: A. M. Karlukevich (karlykevich@yandex.by)*

The idea of the importance of local history topics on the pages of the national press is substantiated. Particular attention is paid to such an area of creative activity in specialized publications as literary and local history issues. Approaches to covering the literary history of the region are discussed in more detail in the weekly «Litaratura i Maststva» for 2022.

Key words: «Litaratura i Maststva»; local history; literary and local history direction; authors; publications.

«Літаратура і мастацтва», якая пазіцыяніруе сябе як «газета творчай інтэлігенцыі Беларусі», мае трох сузаснавальнікаў: Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь, грамадскае аб'яднанне «Саюз

пісьменнікаў Беларусі», рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова «Літаратура і мастацтва». У апошнія гады выданне, выдавочна, схіляецца ў бок літаратурнай, кнігавыдавецкай, бібліягэчнай праблематыкі. Па традыцыі выданне друкуе мастацкія творы, часам аддае ім не толькі традыцыйныя старонкі «Проза» і «Паэзія». Даволі часта друкуюцца пераклады паэзіі і прозы з нацыянальных літаратур іншых краін. Хаця па-ранейшаму захоўваецца і ўвага да выяўленчага мастацтва, тэатральнага і музычнага жыцця, кінематографа. Істотнае месца ў «Літаратуры і мастацтве» займаюць матэрыялы, якія можна аднесці да літаратурнага краязнаўства.

Калі краязнаўства ў шырокім значэнні – гэта «комплекс навуковых дысцыплін, розных па зместу і прыватным метадам даследвання, але якія разам вядуць да навуковага і ўсебаковага пазнання края» [1, с. 80], то літаратурнае краязнаўства – спецыфічная галіна навукі пра літаратуру, «тая самая гісторыя літаратуры, якая адрозніваецца асаблівым матэрыялам, асаблівым аспектам яго разгляду» [2, с. 162].

У газеце «Літаратура і мастацтва», якая выходзіць штотыдзень, на працягу 2022 года было змешчана болей 200 публікацый, якія можна аднесці да літаратурна-краязнаўчага характару. І па зместу, і па наданню тэкстам той ці іншай жанравай формы. Многа гэта ці мала? Выснову можна зрабіць з улікам наступнага параўнання: штонумар у газеце выходзіць у сярэднім каля 30, часам болей 30 матэрыялаў – інфармацыйных паведамленняў, размешчаных у газетнай хроніцы, заматак, карэспандэнцый, гутарак, рэпартажаў, мастацкіх і літаратурных рэцэнзій, творчых партрэтаў, вершаў і апавяданняў, а таксама ўрыўкаў з буйных мастацкіх твораў – аповесцяў ці раманаў. Такім чынам, у год друкуецца прыблізна 1560–1600 публікацый. Абсягі літаратурнага краязнаўства складаюць недзе каля 7–8 працэнтаў газетнай плошчы. Такая статыстыка вартая асаблівай увагі – яна пераконвае ў тым, што літаратурна-краязнаўчы накірунак займае істотнае месца ў штотыднёвай газеце, а значыць аказвае ўплыў на чытацкую свядомасць. І з такімі шырокімі тэматычнымі абсягамі патрэбна працаваць самым уважлівым чынам. Формы маглі б быць разнастайнымі: кантроль за храналагічным падзелам у межах гэтай тэматыкі, улік геграфічна-ландшафтных характарыстык выступленняў па літаратурнаму краязнаўству развіццё тэматычных накірункаў.

Сярод тэкстаў па літаратурнаму краязнаўству, у нумарах «Літаратуры і мастацтва» за 2022 год пераважаюць гісторыка-літаратурныя

артыкулы. Іх можна ўмоўна класіфікаваць на тры раздзелы. Першы – публікацыі са зваротам да архіўных крыніц. Бясспрэчным лідарам па разнастайнасці тэм і па колькасці выступленняў тут з’яўляецца кандыдат філалагічных навук Мікола Трус. Згадаем некаторыя яго публікацыі: «За бяседным сталом», «Дружная з сонцам краіна», «Альпійскі водглас «Жалейкі» і інш. Артыкулы М. Труса фактаграфічна насычаны, напісаны добрай мовай. Знаёмства з імі дапаможа адкрыць нешта новае ў беларускай літаратуры не толькі шараговаму чытачу, але і сталому навукоўцу. Да другога раздзела гісторыка-літаратурнай прасторы можна аднесці публікацыі, звязаныя з пісьменніцкімі юбіляямі, у якіх нямала згадак пра розныя мясціны, у тым ліку – і пра замежныя адрасы літаратурнай памяці. На гэтым участку сур’эзна працуе вядомы пісьменнік, публіцыст і краязнаўца Алесь Марціновіч. Да гэтай дзялянкі можна аднесці і публікацыі кандыдата філалагічных навук Міколы Мікуліча, доктара гістарычных навук Эмануіла Іофэ, іншых аўтараў газеты. Нельга не заўважыць, што ў 2022 годзе многія артыкулы літаратурна-краязнаўчага характару былі прымеркаваны да 140-годдзя нашых народных песняроў, легендарных пісьменнікаў – Янкі Купалы і Якуба Коласа. У межах гісторыка-літаратурнай прасторы вылучыўся на старонках тыднёвіка і цыкл публікацый, у якіх асвятленню тэмы спрыяюць выключна архіўныя дакументы. Сярод аўтараў такіх артыкулаў найперш заўважны кандыдат гістарычных навук Вячаслаў Селяменеў.

Асобна сярод літаратурна-краязнаўчых публікацый можна вылучыць матэрыялы, звязаныя з бібліятэчнай справай, з кнігазнаўствам і бібліяфільствам. У апошнія дзесяцігоддзі ў звязку з літаратурным краязнаўствам часта гучыць і такі тэрмін, як бібліятэчнае краязнаўства. Хутчэй за ўсё, а гэта пацвярджае і знаёмства з многімі публікацыямі «газеты творчай інтэлігенцыі Беларусі», пад тэрмінам «бібліятэчнае краязнаўства» трэба разумець увесь комплекс краязнаўчай працы бібліятэк. Аўтары карэспандэнцый, гутарак, заметак непасрэдна з рэгіёнаў – самі бібліятэкары альбо ў рэдкіх выпадках пісьменнікі, якія жывуць у розных мясцінах краіны. Шэраг матэрыялаў у газеце за 2022 г. быў звязаны з бібліяфільствам, кнігазнаўствам, кнігазбіральніцтвам. З якіх чытач даведаўся, напрыклад, пра легенду беларускай экслібрысістыкі Анатоля Тычыну, экслібрысіста Міколу Рыжага і інш.

Заўсёды на старонках рэспубліканскага друку ў значнай ступені аўтарскі актыў у частцы адлюстравання гісторыі рэгіёнаў, паказу адметнасцяў жыцця ў тым ці іншым раёне краіны складалі аўтары непасрэдна з месцаў. Гэтая тэндэнцыя захавалася ў «Літаратуры і мастацтве» і ў 2022 годзе. На старонках выдання выступалі Анатоля Бензярук, Расціслаў Бензярук, якія жывуць на Берасцейшчыне, Таццяна Канапацкая з Лунінца, Міледзій Кукуць з Віцебшчыны і інш. Раней «Літаратура і мастацтва» расказвала пра розныя мясціны Беларусі, прэзентуючы славунасці таго ці іншага паселішча. У 2022 г. такіх публікацый амаль што не заўважана на старонках тыднёвіка. За выключэннем двух-трох матэрыялаў газета нічога не піша пра апантаных краязнаўцаў – стваральнікаў грамадскіх музеяў, арганізатараў мясцовых краязнаўчых чытанняў. У правінцыі, у рэгіёнах збіраецца гісторыя, там занатоўваюцца памяткі нашых дзён. Не ўлічваюць гэтага нельга. І разам з тым можна смела сцвярджаць, што лепшыя літаратурна-краязнаўчыя публікацыі газеты «Літаратура і мастацтва» маглі б скласці добры калектыўны краязнаўчы публіцыстычны зборнік.

Бібліяграфічныя спасылкі

1. *Барков А.* Вопросы методики и истории географии. М.: АПН РСФСР, 1961. 264 с.
2. *Травушкин Н. С.* Литературное краеведение в системе литературоведческих наук // Научные доклады литературоведов Поволжья. Астрахань: Н-Волж. кн. изд-во, 1967. 240 с.